

Antroponímia de Riudoms (Camp de Tarragona) a l'època moderna (1496-1749)

Eugeni Perea Simón

Societat d'Onomàstica

eugeni.perea@gmail.com

“és un nom, de veres, que encerta el que és ella”

SAFO

“Ets tu, Autòlic, qui hauràs de trobar algun nom per posar-li'l
a aquest infant estimat de ta filla, que tant desitjaves.”

HOMER, *Odissea*, cant XIX, v. 400

Resum: La finalitat d'aquest estudi és la formació d'una base de dades sobre antroponímia d'un poble del Camp de Tarragona, Riudoms, sòlida en les seves fonts documentals, extensiva la cronologia i amb prou elements comparatius com per a veure'n la seva singularitat o generalització. Per aquest treball l'autor utilitza els llibres de dues fonts arxivístiques fonamentals: els parroquials, amb la comptabilització de 10.970 partides de naixement, i els notarials, amb la lectura de 1.207 testaments. La seqüència cronològica, dos segles i mig sense llacunes, permet veure'n tendències i fer valoracions fermes. Els resultats incideixen en la comprensió de molts camps de la sociologia, la història i la religió a l'època moderna.

Paraules clau: onomàstica, Patronymica Romanica, fonts documentals, Camp de Tarragona, sociologia, religió, ordes religiosos.

Anthroponymy of Riudoms (Camp de Tarragona) in the Modern Era (1496-1749)

Summary:

The goal of this study is the creation of an anthroponymic database for Riudoms, a town in the Camp de Tarragona. The database seeks to be extensive in its chronology and is based on sound documentary sources, providing sufficient comparative elements to highlight their unique or commonplace nature. For this study, the author has drawn on the records contained in two essential archival sources: i) parish registers, which provide 10,970 birth certificates and ii) notarial records, which give access to 1,207 wills.

A chronology that spans two and a half centuries without interruption allows various trends to be identified and conclusions to be made. The findings reported contribute to further understanding in various fields, including sociology, history, and religion in the Modern Era.

Keywords: onomastics, Romance patronymics, documentary sources, Camp de Tarragona, sociology, religion, religious orders.

1. INTRODUCCIÓ

Els estudis antroponímics al país són força sòlids, sistemàtics i de cronologia àmplia, alguns nascuts i desenvolupats a l'entorn de la Societat d'Onomàstica recollits en el seu Butlletí Interior (BISO) i d'altres publicats per centres d'estudis, universitats o instituts superiors. Autors referencials d'aquestes investigacions són Francesc de B. Moll (1987), Enric Moreu-Rey (1981), Josep Moran Ocerinjauregui (2009) i Josep Maria Albaigès (2000, 2005). En qualsevol dels casos es tracta de bases de dades que tenen origen en el buidatge de sèries documentals locals que, aplegades, classificades i ordenades, faciliten la confecció de treballs i corpus generals i permeten identificar valors, tendències i influències en aquest camp als països de parla catalana.

Tanmateix, el Camp de Tarragona disposa de pocs estudis sobre antroponímia, de qualsevol època, almenys amb tractament sistemàtic de les fonts documentals. D'època moderna només en coneixem onze, d'una comarca que suma setanta quatre municipis. Els dos únics treballs que analitzen períodes llargs i hi estableixen comparacions, són els de Riudecanyes (Roigé 1989) i Mont-ral (Perea 1994). Tenint en compte que aquesta és una de les regions més ben estudiades des del punt de vista de l'onomàstica, el fet esdevé una paradoxa, quan no una anomalia.

Aquest estudi pretén contribuir a la correcció del dèficit amb una aportació local que aplega l'antroponímia de Riudoms (Camp de Tarragona) en una llarga seqüència cronològica que va dels segles xv a xviii, i que permet establir categories. La pedrera de l'estudi són els llibres notariais i els sacramentals. El propòsit és avaluar i processar l'estadística de: 1) l'antroponímia de base testamentària en un lapse temporal de segle i mig, de 1571 a 1720, ambdós inclusivament) i 2) la relació de noms i prenomes de gairebé dos segles sencers, en un buidatge sistemàtic dels llibres sacramentals de la parròquia de 1561 a 1749. Per aquesta mateixa

època hom ja disposa dels repertoris onomàstics dels fogatges de 1496 i 1553 transcrits per Josep Iglésies (1979, 1991), així com altres treballs antroponímics a cura de qui subscriu, referits a èpoques disperses d'ençà del segle XVII i que serveixen per ampliar i reforçar l'evolució antroponímica de la vila i establir comparatives comarcals i nacionals.

Així doncs, la voluntat del present article és la de fixar la imatge onomàstica real d'una vila del Camp de Tarragona, Riudoms, en un lapse estadístic que compren tota l'època moderna –en aquest període la vila té una població que oscil·la entre els 224 focs (1553) i les 275 cases (1763)–; veure'n l'evolució i influència del santoral imposat a les criatures; detectar les característiques i derivacions d'aquests noms i prenom, com la feminització d'antropònims o la seva conversió en sobrenoms; establir comparances amb altres nuclis, si s'escau i, finalment, fer una aportació més a *Patronymica Romanica* (PATROM), projecte encetat l'any 1987 (Kremer 1989, 1997).

2. CRITERIS DE TRANSCRIPCIÓ DOCUMENTAL

Normalitzem, sempre que és possible i recomanable –o bé davant l'evidència de l'error de l'escrivà–, la grafia dels noms i prenom, tant dels documents originals llegits com dels impresos a les obres de Josep Iglésies sobre fogatges dels segle XV i XVI. Si s'escau, recollim també més d'una forma, *Ciudadella/Ciudadilla*. Alguns exemples d'aquestes esmenes o assimilacions, són: *Aguiló*, en lloc d'*Aguialó*; *Aldabert* per *Aldobert*; *Alzina*, per *Alsina*; *Auger*, en comptes d'*Auge*; *Carnisser*, per *Carnicer*; *Bassiera*, per *Baciera* o *Basiera*; *Bertran* per *Beltran*; *Esterol* en comptes de *Sterol*; *Fargues*, no *Fargas*; *Figueres*, que supleix *Figueras*; *Hortonedà*, en lloc d'*Ortoneda*; *Pallejà/Pellejà*; *Pujol*, per *Pugol*; *Segarrès*, en lloc de *Segarès*; *Tarragó*, per *Targó*; *Tegell*, en comptes de *Tegel* o *Vilagut*, en comptes de *Vilalut*, entre altres transcripcions dubtoses similars. Noms com *Bailat*, *Balart* i *Baliar*, tot i que semblen correspondre a una mateixa nissaga, els introduïm separatament en no tenir la total certesa sobre llur canvi o evolució.

Traiem la h final de noms acabats en ch, com *Baldrich*, *Blanch*, *Bruch*, *Domènech*, *Folch*, etc., o intercalades en el nom, com la t a *Matheu*.

Altres canvis respecte a la grafia del manuscrit, els advertim puntualment en fer la corresponent transcripció.

3. ELS ANTECEDENTS MEDIEVALS

Aquest estudi comprèn el període cronològic de l'època moderna, tot i així, no podem negligir els antecedents onomàstics medievals fins ara coneguts. En aquest punt convé recollir l'aportació feta per Jordi Morelló (2023), que ha publicat una llista de riudomenys de l'any 1292 trobada entre papers notariais de Riudecanyes, els constituents d'un sindicat. Dels setanta-tres cognoms que apareixen en la relació, n'hi ha 38 (el 52,05 %) que no traspasaran l'època medieval. Són aquests: *Antolí, Aragó, Arrufat, Benviure, Bruc, Brusques, Busquet, Calders, Casa, Ciutadella/Ciudadilla, Deusnosajut, Galvany, Gamundí, Gisbert, Hortolà, Il·lice, Julià, Manresa, Mascort, Maçanera, Mercer, Molarer/Mularer, Montclar, Morató, Orçuia, Ossau, Osset, Requesens, Riudoms, Rocafort, Rufiac, Sabassa, Tendut, Térmens, Tortosa, Vilarnau, Xerta i Xicot*.

La resta de nissagues citades en el document s'hi mantenen durant tota la cronologia moderna i alguns, fins i tot, arriben a la contemporània. Amb tot, no serà endebades recordar que determinades nissagues poden haver-se transformat, canviat o evolucionat en el registre gràfic, esdevenir variables d'un mateix cognom. Queda apuntat en l'epígraf de normes de transcripció. Fins i tot poden formar part de les nissagues riudomenques per bé que no necessàriament hagin nascut a la vila, com els *Benviure*, precisament, però que no obstant això, trobem en l'exercici de l'administració pública local entre els segles XIII i XVI. Alhora, remarcar que malgrat que aquests cognoms no es trobin en els registres sacramentals, alguns sí que ho fan en els de la toponímia urbana o del terme, on s'hi poden fossilitzar. Només tres exemples: *Gamundí*, citat en el document de 1292, entre altres fonts medievals, esdevé nom de partida de terra: el *Mas de Gomandí* (1608), viu fins l'actualitat; l'esmentada nissaga *Morató* troba equivalència en el nom de la *partida de terra dels Moratons* (1464), que més tard deriva en les *Moratones* (1739); des de 1586, si abans no, que trobem la denominació vial de *carrer de Benviure* –l'actual *d'Amunt* (Perea 2006).

Per un seguiment del fil onomàstic caldria disposar de més documentació, àmplia i diversa, amb la qual poder cabdellar nissagues i esbrinar al detall llurs evolucions nominatives.

4. ANÀLISI DEL PRIMER FOGATGE DE L'ÈPOCA MODERNA (1496)

Extraiem les dades onomàstiques d'aquest primer fogatge conegut de l'època moderna de l'estudi de Josep Iglésies, publicat l'any 1991. Per Riudoms, la llista de caps de casa, inclosos els eclesiàstics, és de cent quaranta sis individus (139 homes i 7 dones). S'hi donen vint-i-set variables en els prenom masculins, atès que els femenins no hi apareixen. No sabem si els noms de pila que s'hi relacionen, com *Francoy* i *Esperandeu*, són transcripcions fidels o bé responen a *Francesc* i *Pere Andreu*, raó per la qual els copiem tal i com els trobem a l'obra editada.

Els onze prenom més freqüents, per ordre d'importància numèrica, són: *Pere*, 31 (21,83%); *Joan*, 29 (20,42%); *Antoni*, 14 (9,85%); *Guillem*, 10 (7,04%); *Jaume*, 9 (6,33%); *Francoy* i *Gabriel*, 6 (4,22%) respectivament; *Bernat* i *Miquel*, 5 (3,52%) r.; *Bertomeu*, 4 (2,81%); *Esteve*, 3 (2,11%); *Damià*, *Nicolau*, *Pau* i *Simó*, 2 (1,40%) r.; *Andreu*, *Berenguer*, *Cosme*, *Esperandeu*, *Ferran*, *Francesc*, *Gaspar*, *Martí*, *Mateu*, *Narcís*, *Ramon* i *Vicent*, 1 (0,70%) r.

Aquestes dades de Riudoms no representen cap originalitat o diferència respecte les del país, que esdevenen gairebé idèntiques. Per al poble de Riudecanyes, a la mateixa zona geogràfica que Riudoms, l'ordre de preferències segons els estudis de Dolors Roigé (1989), és: *Joan* (25,7%), *Antoni* (17,15) i *Pere* (8,6%), seguit de *Jaume*, *Bartomeu*, *Martí*, *Miquel* i *Mateu*. El fogatge de Mont-ral de 1497 (Perea 1994), dona semblants resultats: de vint-i-sis caps de casa, amb nou variables, els dos primers classificats són *Joan* (30,76%) i *Pere* (23,07%). Pel conjunt de pobles de les Muntanyes de Prades, la preferència onomàstica és la mateixa, amb percentatges del 21,39% i del 12,19% respectivament. I encara, si volem reforçar la comparativa amb el processament de 3.407 prenom masculins de disset nuclis de les comarques del sud de Catalunya, l'ordre de preferència antroponímica continuarà essent la mateixa: *Joan*, *Pere*, *Antoni*, *Bernat*, *Jaume*, *Francesc*, *Bartomeu*, *Guillem*, *Gabriel* i *Miquel*.

Les dones no apareixen en els recomptes de caps de casa, llevat que siguin viudes. La referència a dones en el fogatge de 1496 és amb el cognom feminitzat: *Na Ferrana, Na Fornera, Na Gomara, Na Pellicera, Na Ranis, Na Rosella* i *Na Serra*.

Els cognoms dels caps de casa –eclesiàstics i laics inclosos–, mostren setanta-una variables: *Ferran*, 15 (10,63%); *Aguiló, Caperó* i *Serra*, 6 (4,25%), respectivament; *Guasc*, 5 (3,54%); *Salvador* i *Vidal*, 4 (2,83%) r.; *Amorós, Aldobert, Macip, Mateu, Pellicer/Pellisser, Tarragó* i *Vives*, 3 (2,12%) r.; *Balaguer, Berenguer, Bonastre, Carnisser, Cavaller, Fèlix, Figueres, Gascó, Hortonedà, Morell, Oliver, Pallejà, Pasqual, Salvat, Sunyer* i *Tegell*, 2 (1,41%) r.; *Almacelles, Amat, Arnau, Bacona, Benages, Benauill, Bernat, Borràs, Bruc, Campines, Cardona, Dolça, Esterol, Ferrer, Font, Forès, Forner, Fornós, Fuster, Gatabon, Giner, Gisbert, Guardiola, Maimó, Mandresa, Mata, Nebot, Nogués, Peirana, Piquer, Pres, Puig, Pujol, Querol, Rovira, Saüc, Segarrès, Solanelles, Tolrà, Velet* i *Vilagut*, 1 (0,70%) r.

5. LA RELACIÓ PATRONÍMICA DE FOCES DE 1553

En la relació de focs de l'any 1553, transcrita igualment per Josep Iglésies, Riudoms apareix amb un cens demogràfic de 224 llars i 215 caps de casa –clergues residents inclosos–, amb una variabilitat onomàstica de cent vuit registres. La feminització de cognoms es fa present en *Aguilona, Gília, Guasca, Mateua, Morella, Pellejana, Sabatera, Salvadora, Savalla, Serrana* i *Vidala*.

Pel que fa als prenomns extrets d'aquest fogatge, hi trobem cent noranta sis registres, amb trenta quatre variables. Hi predomina *Joan*, que el duen 54 persones (27,55%); *Pere*, 35 (17,85%); *Jaume*, 22 (11,22%); *Antoni*, 20 (10,20%) i *Gabriel*, 8 (4,08%). El prenom *Montserrat* és masculí. Només hi apareix una dona, *Antònia*.¹

1 Per ordre alfabètic i amb els percentatges corresponents respecte el conjunt, la llista de prenomns que apareixen en aquest document és com segueix: *Andreu* (0,51%); *Antoni* (10,20%); *Arnau, Baltasar* (0,51% r.); *Bartomeu* (2,04%); *Benet* (0,51%); *Bernat* (1,53%); *Candi* (0,51%); *Damià* (1,02%); *Eloi* (0,51%); *Esteve* (2,55%); *Francesc* (3,57%); *Franci* (0,51%); *Gabriel* (4,08%); *Guillem* (3,57%); *Guim* (0,51%); *Jaume* (11,22%); *Jerònim* (0,51%); *Joan* (27,55%); *Llorenç* (1,02); *Lluc Joan, Lluís, Martí* (0,51% r.); *Mateu*,

Antroponímia de Riudoms (Camp de Tarragona) a l'època moderna (1496-1749)

També aquí l'ordre de preferències del fogatge riudomenc apareix gairebé calcat al d'altres indrets de Catalunya, si hi establim comparatius. A Mont-ral, el prenom *Pere* el duen un 23,25% dels batejats i *Joan*, un 20,93%; pel conjunt de les Muntanyes de Prades, els percentatges són: *Joan*, un 27,03% i *Pere*, un 21,49%. Altres estadístiques catalanes ens mostren tendències similars.²

En alguns casos la procedència geogràfica dels noms és del tot clara, ja que ve indicat amb el prenom i nom: un és de l'Albi, un altre de la Selva [del Camp], un de Gascunya i tres més de França. No entrem, però, a valorar els prenom indicatius d'origen, ja que aleshores l'estudi exigiria, si més no, anàlisis genealògiques que en aquest cas no corresponen.

En aquest cens, els noms masculins més freqüents són, per aquest ordre: *Ferran* (6,51%), *Vidal* (3,72%), *Serra* (3,25%), *Amorós*, *Pellisser*, *Salvador* (2,79%) respectivament.³

Maties (1,02% r.); *Miquel* (2,04%); *Montserrat*, *Nofre*, *Pasqual*, *Pau*, *Peirot* (0,51% r.); *Pere* (17,85%); *Simeon*, *Simó* (0,51% r.).

2 De la suma estadística d'onze poblacions catalanes incloses en aquest mateix fogatge –Anglès, Berga, Hostalric, Vic, Mataró, Terrassa, Igualada, Tàrraga, Vilafranca del Penedès, Reus i Tortosa–, amb un còmput total de 3.300 prenom, els deu primers registres resultants són: *Joan*, *Pere*, *Francesc*, *Jaume*, *Antoni*, *Miquel*, *Bartomeu*, *Bernat*, *Bernardí* i *Gabriel*, cf. Moreu-Rey 1983.

3 La relació completa dels 107 noms que apareixen en aquest cens de mitjan segle XVI, posats per ordre alfabètic i amb el percentatge que representa dins el grup, és la següent: *Aguiló* (1,39%); *Agullo* (0,93%); *Aldobert* (2,32%); *Amorós* (2,79%); *Bacona*, *Baró*, *Benages*, *Berenguer* (0,46% respectivament); *Bernat* (0,93%); *Bonastre* (1,39%); *Borràs*, *Bosquets* i *Cabrer* (0,46% r.); *Capero* (1,86%); *Cardona* (0,46%); *Carnisser* (1,86%); *Cases*, *Clariana*, *Clerga*, *Colom*, *Comi*, *Compi*, *Dedabert*, *Deferga*, *Escoda*, *Espasa*, *Fenroma* (0,46% r.); *Ferran* (6,51%); *Ferrer* (1,39%); *Ferreres*, *Figuera* (0,46% r.); *Figueres*, *Folc* (0,93% r.); *Font* (1,86%); *Forner* (0,93%); *Francesc* (0,46%); *Frexa* (0,93%); *Fuster*, *Gassio* (0,46% r.); *Gili*, *Gispert* (0,93% r.); *Gomar*, *Granada* (0,46%); *Gras* (0,93%); *Grases* (0,46%); *Guasc* (2,32%); *Guimet* (1,39%); *Hortonedà* (0,93%); *Isern*, *Jutge* (0,46%); *Macip*, *Maimó* (0,93%); *Martí* (0,46%); *Mas* (1,39%); *Mateu* (2,32%); *Matias*, *Matira*, *Mato* (0,46% r.); *Melcior* (0,93%); *Menesqual*, *Miquel*, *Miralles*, *Mires* (0,46% r.); *Miret* (0,93%); *Moges* (1,39%); *Monis*, *Monparler* (0,46% r.); *Morell* (1,86%); *Nat*, *Nebot* (0,93% r.); *Noguer*, *Olivaselles*, *Oliver*, *Pagès*, *Pasqual*, *Pedrell* (0,46% r.); *Pellegia* (1,86%); *Pellicer*/*Pellisser* (2,79%); *Peris*, *Piquer*, *Pons* (0,46% r.); *Pontons* (0,93%); *Puig*, *Pujol*, *Reig*, *Reull* (0,46% r.); *Roger* (1,86%); *Rovira*, *Sabater* (0,93% r.); *Sagales*, *Sales* (0,46% r.); *Salvador* (2,79%); *Salvat*, *Savall*, *Segarrès* (0,46% r.); *Serra* (3,25%); *Solanes*, *Sorgues*, *Sunyer* (0,46% r.); *Tagell* (1,39%); *Tarragó*, *Tarrogia*, *Verniol* (0,46% r.); *Vidal* (3,72%); *Vilanova* (0,93%); *Vives* (1,39%) i *Xies* (0,93%).

6. ANTROPONÍMIA DE BASE TESTAMENTÀRIA (1571-1720)

L'estadística de prenomes feta en aquest apartat té base en el processament d'un total de 1.207 testaments atorgats a la notaria eclesiàstica de Riudoms en el període de 1571 a 1720, ambdós inclusivament, és a dir, el tractament d'una sèrie estadística de cent-cinquanta anys ininterromputs.⁴

Del conjunt d'aquests testaments, 611 són signats per homes, que presenten una variable de 58 prenomes i 596 per dones, amb un ventall santoral de 45 variables. Els noms compostos dels atorgants esdevenen una minoria, inapreciables, en valors estadístics: *Joan Antoni*, *Joan Baptista*, *Joan Pau*, *Maria Àngela*, *Maria Magdalena*, *Pere Joan*, *Pere Pasqual* i *Pere Pau*.

D'aquesta llista cal destacar que en comptats casos es produeix la feminització de prenomes, llevat de *Peresa* i *Perasa*, de *Pere*; *Llorena* de *Llorenç*, i *Ferransa*, de *Ferran*. Pel que fa al prenom masculí *Montserrat*, quan s'al·ludeix a una dona, hom el transcriu com a *Montserrada*. Per altra banda, també apareixen inscrites *Andreua*, *Dionísia*, *Francesca*, *Jerònima* i *Vicenta*.

En els quadres següents hom ordena els prenomes d'aquesta sèrie d'acord a la seva importància numèrica i en períodes seqüencials de mig segle, de manera que el lapse de temps ens permeti detectar amb facilitat quan s'imposa o decau una determinada advocació religiosa. Com sigui que en aquest epígraf els prenomes procedeixen de fonts testamentàries o darreres voluntats, l'estadística no reflectirà la realitat dels nascuts a Riudoms, sinó dels que hi viuen en el moment de validar el document protocol·lari i, doncs, amb la possibilitat que es tracti de persones d'altres viles i llocs, entroncades amb els naturals o bé residents. És una altra imatge estadística de l'onomàstica del període. Ens caldrà, més endavant, comparar els resultats d'aquesta tipologia santoral amb la dels batejats a la

⁴ Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT). Fons notarial, llibres sacramentals. En línia telemàtica.

Antroponímia de Riudoms (Camp de Tarragona) a l'època moderna (1496-1749)

parròquia local. Aportem els primers cinc antropònims de cada gènere, una altra vegada en coincidència amb realitats comarcals o nacionals:⁵

Els cinc primers prenom masculins (1571-1720)

<i>Prenom</i>	<i>1571-1620</i>	<i>1621-1670</i>	<i>1671-1720</i>	<i>Total</i>	<i>%</i>
Joan	74 (30,70%)	27 (24,10%)	35 (13,56%)	136	22,25
Francesc	18 (7,46%)	10 (8,92%)	51 (19,76%)	79	12,92
Pere	31 (12,86%)	15 (13,39%)	21 (8,13%)	67	10,96
Jaume	30 (12,44%)	8 (7,14%)	16 (6,20%)	54	8,83
Josep	--	4 (3,57%)	38 (14,72%)	42	6,87

Els cinc primers prenom femenins (1571-1721)

<i>Prenom</i>	<i>1571-1620</i>	<i>1621-1670</i>	<i>1671-1720</i>	<i>Total</i>	<i>%</i>
Caterina	63 (25,50%)	20 (21,73%)	38 (14,78%)	121	20,30
Tecla	48 (19,43%)	16 (17,39%)	19 (7,39%)	83	13,92
Magdalena	22 (11,74%)	18 (19,56%)	28 (10,89%)	68	11,40
Maria	--	6 (6,52%)	43 (16,73%)	49	8,22
Elisabet	24 (9,71%)	11 (11,95%)	11 (4,28)	46	7,71

6.1. Els prenom en períodes de mig segle

En el primer tram de l'estudi seriat, de 1571 a 1620, inclusius, el llistat complet de llinatges dels atorgants testamentaris compren 488 registres (241 de persones masculines, que presenten 32 variables i 247 de femenines, amb 23 variables del santoral). L'ordre de la classificació de prenom resta com segueix:

Homes: *Joan*, 74 (30,70%); *Pere*, 31 (12,86%); *Jaume*, 30 (12,44%); *Francesc*, 18 (7,46%); *Gabriel*, 16; (6,63%); *Antoni*, 14 (5,80%); *Miquel*, 13 (5,39%); *Guillem*, 12 (4,97%); *Andreu i Mateu*, 3 (1,24%) respectivament; *Bernat*, *Gaspart*, *Llorenç*, *Onofre*, *Simó*, 2 (0,82%) r.; *Agustí*, *Aleix*, *Bartomeu*, *Bernabé*, *Domingo*, *Jeroni*, *Josep*, *Lluís*, *Marc*, *Maties*, *Nicolau*, *Pau*, *Rafel*, *Sebastià*, *Tomàs*, *Vicent*, 1 (0,41%) r.

5 A l'estudi sistematitzat de l'onomàstica de Riudecanyes, fet per Dolors Roigé (1989), tant l'antroponímia masculina com la femenina apareixen ordenades de manera gairebé idèntica, entre 1568 i 1750.

Dones: *Caterina*, 63 (25,50%); *Tecla*, 48 (19,43%); *Magdalena*, 29 (11,74%); *Elisabet*, 24 (9,71%); *Isabel*, 19 (7,69%); *Anna*, 16 (6,47%); *Margarida*, 9 (3,64%); *Mariana*, 6 (2,42%); *Paula*, 5 (2,02%); *Joana*, 4 (1,61%); *Eulàlia*, *Jerònima*, *Perassa*, 3 (1,21%) respectivament; *Àngela*, *Engràcia*, *Ferransa*, *Francisca*, *Montserrada*, 2 (0,80%) r.; *Andreu*, *Dionísia*, *Gràcia*, *Maria*, *Úrsula*, 1 (0,40% r.)

En el tram estadístic següent, de 1621 a 1670, comptabilitzem 204 testaments (112 d'atorgants masculins, que presenta 25 variables i 92 de femenines, amb una suma de 16 prenomes distints). L'ordre i valors de la sèrie són com segueix:

Homes: *Joan*, 27 (24,10%); *Pere*, 15 (13,39%); *Miquel*, 12 (10,71%); *Antoni* i *Francesc*, 10 (8,92%) respectivament; *Jaume*, 8 (7,14%); *Josep* i *Pau*, 4 (3,57%) r.; *Esteve* i *Gabriel*, 3 (2,67%) r.; *Guillem*, 2 (1,78%); *Andreu*, *Baltasar*, *Baptista*, *Diego*, *Domingo*, *Eloi*, *Jeroni*, *Marc*, *Màrio*, *Maties*, *Pasqual*, *Pere Joan*, *Rafel* i *Ramon*, 1 (0,89%) r.

Dones: *Caterina*, 20 (21,73%); *Magdalena*, 18 (19,56%); *Tecla*, 16 (17,39%); *Elisabet*, 11 (11,95%); *Maria*, 6 (6,52%); *Isabel* i *Paula*, 4 (4,34%) respectivament; *Mariana*, 3 (3,26%); *Àngela* i *Francesca*, 2 (2,17%) r.; *Anna*, *Clara*, *Dionísia*, *Joana*, *Margarida* i *Marina*, 1 (1,08%) r.

En el darrer fragment de la sèrie (1671-1720) fiscalitzem 515 testaments (258 d'atorgants masculins, que presenten 43 variables onomàstiques i 257 de femenins, amb 38 variables). La relació de valors absoluts i percentatges resultants, és com segueix:

Homes: *Francesc*, 51 (19,76%); *Josep*, 38 (14,72%); *Joan*, 35 (13,56%); *Pere*, 21 (8,13%); *Jaume*, 16 (6,20%); *Antoni*, 12 (4,65%); *Miquel*, 8 (3,10%); *Rafel*, 7 (2,71%); *Pau*, 6 (2,32%); *Gabriel* i *Pere Joan*, 5 (1,93%) respectivament; *Mateu* i *Sebastià*, 4 (1,55%) r.; *Agustí*, *Joan Baptista* i *Llorenç*, 3 (1,16%) r.; *Blai*, *Emmanuel*, *Esteve*, *Felip*, *Isidre*, *Jacint*, *Marc*, *Marià*, *Nicolau* i *Simó*, 2 (0,77%) r.; *Andreu*, *Antoni Joan*, *Baptista*, *Bernat*, *Bruno*, *Cristòfol*, *Damià*, *Dídac*, *Epifani*, *Fèlix*, *Ferran*, *Gaspar*, *Joan Pau*, *Lluís*, *Magí*, *Pere Pau* i *Tomàs*, 1 (0,38%) r.

Dones: *Maria*, 43 (16,73%); *Caterina*, 38 (14,78%); *Magdalena*, 28 (10,89%); *Tecla*, 19 (7,39%); *Mariagna*, 14 (5,44%); *Francesca*, 13 (5,05%); *Gertrudis* i *Úrsula*, 12 (4,66%) respectivament; *Elisabet* i *Teresa*, 11 (4,28%) r.; *Paula*, 9 (3,50%); *Anna*, 6 (2,33%); *Engràcia*, 4 (1,55%); *Dionísia*, *Isabel*, *Josepa* i *Maria Àngela*, 3 (1,16%) r.; *Àngela*, *Anna Maria*, *Marquera* i *Mònica*,

Antroponímia de Riudoms (Camp de Tarragona) a l'època moderna (1496-1749)

2 (0,77%) r.; *Agnès, Angèlica, Antònia, Cecília, Esperança, Estefania, Eugènia, Florentina, Helena, Joana, Leocàdia, Marcel·la, Margarida, Maria Magdalena, Rosa, Serafina i Vicenta*, 1 (0,38%) r.

El prenom *Marquera* que apareix a la llista és una feminització de *Marc*.

6.2. Els prenom del període global (1571-1720)

El corpus onomàstic masculí de tot el període suma 611 entrades i presenta 58 variables. Ordenat alfabèticament, l'escandall resta format per les següents entrades:

A. *Agustí, Aleix, Andreu, Antoni Joan, Antoni.*

B. *Baltasar, Baptista, Bartomeu, Bernabé, Bernat, Blai, Bruno.*

C. *Cristòfol.*

D. *Damià, Dídac, Domingo.*

E. *Eloi, Emmanuel, Epifani, Esteve.*

F. *Felip, Fèlix, Ferran, Francesc.*

G. *Gabriel, Gaspar, Guillem.*

I. *Isidre.*

J. *Jacint, Jaume, Jeroni, Joan Baptista, Joan Pau, Joan, Josep.*

L. *Llorenç, Lluís.*

M. *Magí, Marc, Marià, Màrio, Mateu, Maties, Miquel.*

N. *Nicolau.*

O. *Onofre.*

P. *Pasqual, Pau, Pere Joan, Pere Pau, Pere.*

R. *Rafel, Ramon.*

S. *Sebastià, Simó.*

T. *Tomàs.*

V. *Vicent.*

Agrupats els prenom femenins del mateix període (1571-1720), que comprèn 596 testaments i conté 45 variables, se'ns presenta el següent escandall:

A. *Agnès, Andreua, Àngela, Angèlica, Anna Maria, Anna, Antònia.*

C. *Caterina, Cecília, Clara.*

D. *Dionísia.*

- E. *Elisabet, Engràcia, Esperança, Estefania, Eugènia, Eulàlia.*
F. *Ferransa, Florentina, Francesca.*
G. *Gertrudis, Gràcia.*
H. *Helena.*
I. *Isabel.*
J. *Jerònima, Joana, Josepa.*
L. *Leocàdia.*
M. *Magdalena, Marcel·la, Margarida, Maria Àngela, Maria Magdalena, Maria, Mariagna, Marquera, Mònica, Montserrada.*
P. *Paula, Perassa.*
R. *Rosa.*
S. *Serafina.*
T. *Tecla, Teresa.*
U. *Úrsula.*
V. *Vicenta.*

7. NOMS I PRENOMS SEGONS ELS LLIBRES SAGRAMENTALS (1561-1749)

En el període de 1561 a 1749, ambdós inclusius, els llibres sacramentals de la parròquia de Sant Jaume Apòstol de Riudoms comptabilitzen 10.970 partides de baptisme. Ara, doncs, la font d'on extraiem i processem els noms i prenoms d'aquest epígraf és la dels llibres de bateig, en un període cronològic que no presenta mancances ni llacunes, fet que permet l'estudi seriat amb valoracions de categoria estadística. Del conjunt d'aquestes anotacions, en 194 casos els cognoms no apareixen en els registre, bé perquè es tracta de criatures de pares incògnits, per descuit o anotacions pendents deixades per l'administrador del sagrament, per tractar-se d'esclaus, estrangers o qualque raó. Esdevé un percentatge ínfim respecte al conjunt, un 1'76%, però que cal tenir en compte en la suma del repertori. En total, doncs, tractem una base de dades de 10.776 cognoms, amb una variabilitat de 629 entrades.

Pel que fa a la transcripció de les nissagues, normativitzem aquells registres que són clarament erronis a causa d'una mala transcripció del prevere, que els pot anotar de diferent manera, segons com i quan, malgrat tractar-se de la mateixa família del neòfit (*Lluch, Lluc*; Bages,

Antroponímia de Riudoms (Camp de Tarragona) a l'època moderna (1496-1749)

Baiges; Melons, Molons; Ric, Rich, etc.);⁶ pel que fa a cognoms de famílies de castellans, bascos, gallecs i occitans, respectem la grafia tal i com apareix anotada si és que no veiem clarament que es tracti d'una mala transcripció; més difícil, o gairebé impossible, és mantenir l'autenticitat dels noms alemanys, suïssos, irlandesos o belgues, per exemple, que semblen estar anotats més per un sentit fonètic que no pas real, com hem pogut aclarir en algun cas concret. En qualsevol d'aquests darrers casos, d'estrangers, es tracta de criatures de soldats que es troben en llesves militars assentades a Riudoms per raons de conflicte o guerra i que sovint només apareixen en una o dues ocasions, cosa que fa gairebé impossible poder esbrinar la grafia del llinatge, en no poder comparar i valorar les diferències paleogràfiques.

La feminització d'antroponims és igualment clara en alguns casos: Bacó, que passa a Bacona i que finalment esdevindrà sobrenom, *Bacona, Baconer*. Altres cognoms que amb el temps esdevindran sobrenoms de casa, fins al present, són *Baró, Barrera, Barreter, Conill, Ric, Trill...*

La formació de cognoms també es mostra del tot clara quan l'escrivà així ho fa constar: *Font dit Givell, Font dit Boter*, que en ambdós casos acaben fossilitzats en *Fontboter* i *Fontgivell...*

7.1. Els deu prenomes més estesos, en períodes de vint-i-cinc anys

En el primer bloc del lapse de temps (1561-1585), els deu prenomes masculins més imposats d'entre un bloc de 758 registres parroquials són: *Joan*, 197 (25,98%); *Pere*, 125 (16,49%); *Jaume*, 106 (13,98%); *Francesc*, 62

6 Sobre dubtes i problemes de l'ortografia dels registres eclesiàstics o civils a l'hora de transcriure, hom recomana la unificació dels mots. Per exemple, "*Luc* i *Lluch*, unificats a *Lluc*", cf. Amigó 1994, p. 24. Alguns dels problemes paleogràfics que hem patit a l'hora d'aclarir el nom de nissagues riudomenques, són comuns arreu, no solament a causa de la cal·ligrafia de l'amanuense, sinó perquè aquest mateix, sovint també escriu els noms de manera distinta. Dos d'aquests cognoms dubtosos en la grafia dels segles XVII i XVIII, per exemple, són *Tort/Fort, Torner/Forner*, que trobem en els llibres sacramentals de la parròquia de Riudoms; dubte, però, que és comú a Catalunya, com també assenyala Solé 1983. Sobre el tema, per a l'època contemporània, cf. també Amigó 2005.

(8,17%); *Miquel*, 50 (6,59%); *Antoni*, 46 (6,06%); *Gabriel*, 31 (4,08%); *Guillem*, 28 (3,69%); *Mateu*, 10 (1,31%) i *Pere Joan*, 7 (0,92%).

Pel que fa a l'estadística femenina, l'escandall resultant d'un còmput global de 715 registres és: *Caterina*, 164 (22,93%); *Tecla*, 116 (16,22%); *Magdalena*, 115 (16,08%); *Elisabet*, 82 (11,46%); *Isabel*, 51 (7,13%); *Anna*, 50 (6,99%); *Paula*, 25 (3,49%); *Joana*, 19 (2,65%); *Àngela* i *Maria*, 16 (2,23%) respectivament, i *Jerònima*, 12 (1,67%).

En el segon lapse del període (1586-1610), els noms masculins preferents, d'un índex de 807 registres, són: *Joan*, 160 (19,82%); *Pere*, 144 (17,84%); *Jaume*, 121 (14,99%); *Francesc*, 80 (9,91%); *Miquel*, 70 (8,67%); *Antoni*, 62 (7,68%); *Pau*, 40 (4,95%); *Gabriel*, 23 (2,85%); *Josep*, 17 (2,10%) i *Pere Joan*, 10 (1,23%).

Els prenomns femenins d'aquesta mateixa seqüència cronològica, resultat del processament de 770 inscripcions, són: *Caterina*, 156 (20,25%); *Magdalena*, 119 (15,45%); *Tecla*, 115 (14,93%); *Elisabet*, 80 (10,38%); *Isabel*, 58 (7,53%); *Anna*, 56 (7,27%); *Mariagna*, 37 (4,80%); *Paula*, 33 (4,28%); *Àngela*, 26 (3,37%) i *Joana*, 21 (2,72%).

En el següent període (1611-1635), els noms masculins que s'imposen com a preferents a la parròquia, d'entre 639 partides de baptisme comptades, són: *Joan*, 127 (19,87%); *Pere*, 108 (16,90%); *Jaume*, 82 (12,83%); *Josep*, 48 (7,51%); *Miquel*, 45 (7,04%); *Antoni*, 38 (5,94%); *Francesc*, 36 (5,63%); *Gabriel*, 19 (2,97%); *Pau*, 10 (1,56%) i *Isidre* i *Rafel*, 9 (1,40%) respectivament.

Els registres de baptisme femenins més abundants d'aquesta seqüència temporal, en base igualment a 639 anotacions de baptisme, són: *Elisabet*, 112 (17,52%); *Caterina*, 98 (15,33%); *Tecla*, 83 (12,98%); *Maria*, 82 (12,83%); *Magdalena*, 54 (8,45%); *Anna*, 43 (6,72%); *Mariagna*, 25 (3,91%); *Joana*, 23 (3,59%); *Isabel*, 17 (2,66%) i *Àngela*, 15 (2,34%).

En el fragment cronològic següent (1636-1660), l'ordre de preferència onomàstica en els bateigs masculins, d'acord amb 433 inscripcions, és: *Jaume*, 71 (16,39%); *Joan*, 62 (14,31%); *Pere*, 52 (12%); *Francesc*, 41 (9,46%); *Antoni* i *Josep*, 38 (8,77%) respectivament; *Miquel*, 21 (4,84%); *Gabriel*, 10 (2,30%); *Pau*, 11 (2,54%); *Esteve*, 8 (1,84%) i *Rafel*, 6 (1,38%).

Pel que fa a les xiquetes, la freqüència de noms de bateig és la següent, d'acord amb la valoració de 350 registres: *Maria*, 72 (20,57%); *Caterina*, 41 (11,71%); *Tecla*, 39 (11,14%); *Elisabet*, 34 (9,71%); *Magdalena*, 25 (7,14%);

Antroponímia de Riudoms (Camp de Tarragona) a l'època moderna (1496-1749)

Mariagna, 22 (6,28%); *Anna*, 15 (4,28%); *Joana*, 14 (4%); *Paula*, 12 (3,42%) i *Gertrudis*, 10 (2,85%).

En el següent quart de segle (1661-1685), l'ordre preferent de 483 prenomes mascles resta en aquests valors i percentatges: *Joan*, 76 (15,73%); *Josep*, 61 (12,62%); *Pere*, 51 (10,55%); *Francesc*, 43 (8,90%); *Jaume*, 42 (8,69%); *Antoni*, 34 (7,03%); *Miquel*, 23 (4,76%); *Gabriel*, 17 (3,51%); *Pau*, 12 (2,48%) i *Sebastià*, 10 (2,07%).

En els bateigs femenins del mateix fragment cronològic, l'ordre d'importància en la imposició santoral de 467 registres dibuixa el següent escandall: *Maria*, 115 (24,62%); *Mariagna*, 34 (7,28%); *Tecla*, 33 (7,06%); *Gertrudis*, 26 (5,56%); *Caterina*, 25 (5,35%); *Magdalena*, 23 (4,92%); *Engràcia*, 18 (3,85%); *Anna* i *Teresa*, 15 (3,21%) respectivament; *Paula* i *Úrsula*, 13 (2,78%) i *Elisabet*, 12 (2,56%).

El quadre següent (1686-1710), de traspàs entre segles, ordena els 804 prenomes masculins del període amb aquest índex i percentatges: *Joan*, 176 (21,89%); *Josep*, 136 (16,91%); *Francesc*, 119 (14,80%); *Pere*, 61 (7,58%); *Antoni*, 48 (5,97%); *Jaume*, 38 (4,72%); *Pau*, 25 (3,10%); *Miquel*, 24 (2,98%); *Pere Joan*, 19 (2,36%) i *Jeroni*, 17 (2,11%).

Pel que fa a les xiquetes, l'ordre de preferència del còmput de 733 fitxes és com segueix: *Maria*, 276 (37,65%); *Mariagna*, 45 (6,13%); *Caterina*, 39 (5,32%); *Tecla*, 36 (4,91%); *Francesca*, 34 (4,63%); *Gertrudis*, 31 (4,22%); *Magdalena* i *Teresa*, 25 (3,41%) respectivament; *Josepa*, 22 (3%); *Engràcia*, 19 (2,59%) i *Anna*, 15 (2,04%).

En el penúltim quadre estadístic del període (1711-1736), els prenomes imposats als nois presenta el següent ordre preferencial, d'acord a una base estadística de 1.077 registres de baptisme: *Josep*, 241 (22,37%); *Francesc*, 175 (16,24%); *Joan*, 161 (14,94%); *Jaume*, 77 (7,14%); *Antoni*, 62 (5,75%); *Pere*, 54 (5,01%); *Rafel*, 24 (2,22%); *Sebastià*, 18 (1,67%); *Maties*, 16 (1,48%) i *Gabriel*, 15 (1,39%).

Els noms femenins més representatius d'aquest mateix fragment cronològic, en un gruix de 1.016 partides de naixement estudiades, prenen aquest ordenament estadístic: *Maria*, 335 (34,94%); *Teresa*, 77 (7,57%); *Caterina*, 71 (6,98%); *Francesca*, 67 (6,59%); *Magdalena*, 54 (5,31%); *Josepa*, 39 (3,83%); *Gertrudis*, 37 (3,64%); *Engràcia*, 36 (3,54%); *Mariagna* i *Tecla*, 35 (3,44%) respectivament, i *Antònia*, 26 (2,55%).

El darrer període analitzat (1737-1749) del quadre general de preferències en la tria de nom dels riudomencs, d'una suma global de 680 prenom de xiquets, presenta el següent escandall: *Joan*, 158 (23,23%); *Josep*, 132 (19,41%); *Francesc*, 78 (11,47%); *Tomàs*, 62 (9,11%); *Antoni*, 36 (5,29%); *Pere*, 29 (4,26%); *Jaume*, 26 (3,82%); *Miquel*, 25 (3,67%); *Pau*, 19 (2,79%) i *Isidre*, 10 (1,47%).

Els registres femenins del mateix lapse de temps, amb 559 partides comptabilitzades, dibuixen el següent quadre de preferències: *Maria*, 150 (26,83%); *Rosa*, 60 (10,73%); *Teresa*, 54 (9,66%); *Francesca*, 38 (6,79%); *Magdalena*, 26 (4,65%); *Gertrudis*, 22 (3,93%); *Caterina*, 19 (3,39%); *Mariagna*, *Úrsula* i *Tecla*, 13 (2,32%) respectivament; *Josepa*, 16 (2,86%) i *Engràcia*, 14 (2,50%).

7.2. Els cinc primers prenom de tota la sèrie cronològica

En síntesi i per a tot el període cronològic dels cent-cinquanta anys, de 1561 a 1749, ambdós inclusius, els cinc primers prenom, masculins i femenins, configuren el següent quadre:

<i>Homes</i>		<i>Dones</i>	
Joan	1.117 (19,66%)	Maria	1.046 (19,92%)
Josep	673 (11,84%)	Caterina	613 (11,67%)
Francesc	634 (11,16%)	Tecla	470 (8,95%)
Pere	624 (10,98%)	Magdalena	441 (8,40%)
Jaume	563 (9,91%)	Elisabet	320 (6,09%)

7.3. Les variables dels prenom de període complet (1561-1749)

Comptabilitzats els 10.930 prenom del període (1561-1749), cal desglossar-los en els masculins, 5.681, i els femenins, 5.249. La variabilitat onomàstica dels batejos dels xiquets és de cent-vint-i-set registres:

A. *Agustí*, *Aleix*, *Alexandre*, *Alfons*, *Alonso*, *Amador*, *Ambrosi*, *Andreu*, *Antoni Joan*, *Antoni*, *Arnau*.

B. *Baltasar*, *Baptista*, *Bartomeu*, *Benet*, *Bernabé*, *Bernardí*, *Bernat*, *Blai*, *Bonaventura*, *Bru*.

Antroponímia de Riudoms (Camp de Tarragona) a l'època moderna (1496-1749)

C. Carles, Claudi, Cosme, Cristòfol.

D. Damià, Dídac, Dionís, Domingo.

E. Eloi, Emili, Emmanuel, Esteve.

F. Felicià, Felip, Feliu, Fèlix, Ferran, Francesc Joan, Francesc, Fructuós.

G. Gabriel, Gaietà, Garau, Gaspart, Gilbert, Claudi, Grau, Gregori, Guillem.

H. Hermenegild, Hilari, Hipòlit.

I. Ignasi, Ildefons, Isidor, Isidre.

J. Jacint, Jaume, Jeroni, Joan Anton, Joan Baptista, Joan Francesc, Joan Josep, Joan Manel, Joan Miquel, Joan Pau, Joan Pere, Joan Ramon, Joan, Joanot, Joaquim, Josep Anton, Josep Joan, Josep Maria, Josep Miquel, Josep.

L. Leandre, Lleonard, Llorenç, Lluc, Llucià, Lluís.

M. Macià, Magí, Manuel, Marc, Marià, Martí, Mateu, Maties, Maurici, Melcior, Miquel, Montserrat.

N. Narcís, Nicolau.

O. Oleguer, Onofre.

P. Pasqual, Patrici, Pau, Pere Andreu, Pere Francesc, Pere Joan, Pere Josep, Pere Miquel, Pere Pau, Pere, Plàcid.

R. Rafel, Ramir, Ramon, Roc.

S. Salvador, Sebastià, Silvestre, Simeó, Simó.

T. Tomàs, Valeri.

V. Ventura, Vicenç, Victori.

X. Xavier.

En el mateix període es produeixen 5.249 bateigs de xiquetes, amb una variabilitat santoral de cent-vint-i-quatre prenom:

A. Àgata, Agnès, Àgueda, Agustina, Àngela, Angèlica, Anna Maria, Anna, Antònia, Apol·lònia, Arcàngela.

B. Bàrbara, Beneta.

C. Càndia, Càndida, Casilda, Caterina, Cecília, Clara.

D. Damiana, Dionísia, Dorotea.

E. Elionor, Elisabet, Elvira, Emerenciana, Emmanuela, Engràcia, Esperança, Estefania, Eufèmia, Eulàlia.

F. Felipa, Flora, Florentina, Francesca, Francina.

G. Gertrudis, Gràcia, Guillerma, Guiomar.

H. Helena, Hipòlita.

I. Ignàsia, Irene, Isabel, Isola.

J. Jacinta, Jacoba, Jaumeta, Jerònima, Joana, Josepa, Júlia.

L. Laurència, Leocàdia, Leonor, Llúcia, Lluïsa, Ludovica.

M. Madrona, Magdalena, Manela, Marcel·la, Margarida, Maria Agnès, Maria Àngela, Maria Antònia, Maria Caterina, Maria Clara, Maria Dionísia, Maria Engràcia, Maria Esperança, Maria Francesca, Maria Gertrudis, Maria Helena, Maria Isabel, Maria Isola, Maria Josepa, Maria Magdalena, Maria Miquela, Maria Pasquala, Maria Paula, Maria Rosa, Maria Roser, Maria Socors, Maria Tecla, Maria Teresa, Maria, Mariagna, Marina, Marquesa, Marta, Martina, Mateua, Matilde, Mònica, Montserrada.

O. Oròsia.

P. Pasquala, Paula, Peresa, Petra, Petronil·la, Polònia.

R. Rafela, Raimunda, Ramona, Raquel, Rita, Rosa Maria, Rosa, Rosalia, Roser, Rufina.

S. Serafina, Susanna.

T. Tecla, Teresa, Tomasa.

U. Úrsula.

V. Vicenta, Victòria, Violant.

7.4. Els cent primers cognoms del període

El procés estadístic dels 10.776 registres documentals del període estudiat (1561-1749) ens permet compondre igualment l'escandall dels cent primers llinatges de la vila, per aquest ordre:

Ferran, 524 (4,86%) de les nissagues; *Font*, 287 (2,66%); *Bages/Baiges*, 254 (2,35%); *Mas*, 246 (2,28%); *Serra*, 238 (2,20%); *Mestre*, 179 (1,66%); *Vives*, 154 (1,42%); *Vidal*, 152 (1,41%); *Figueres*, 148 (1,37%); *Roger*, 147 (1,36%); *Ferrer*, 141 (1,30%); *Pellisser*, 140 (1,29%); *Martí*, 131 (1,21%); *Gispert*, 127 (1,17%); *Carnisser*, 125 (1,15%); *Pujol*, 119 (1,10%); *Guasc*, *Guinjoan*, *Trill*, 117 (1,08%) respectivament; *Folc*, 114 (1,05%); *Gras*, 104 (0,96%); *Borràs*, 102 (0,94%); *Colom*, *Hortonedà*, 99 (0,91%) r.; *Puig*, *Salvador*, 92 (0,85%) r.; *Nogués*, 91 (0,84%); *Gili*, 90 (0,83%); *Domènec*, *Pallejà*, *Soler*, 88 (0,81%) r.; *Gavaldà*, *Nat*, 87 (0,80%) r.; *Aldobert*, *Claveguera*, 85 (0,78%) r.; *Rovira*, 84 (0,77%); *Corts*, 78 (0,72%); *Maimó*, 75 (0,69%); *Cros*, *Gran*, *Ortiga*, 74 (0,68%) r.; *Cabrer*, *Jutges*, 71 (0,65%) r.; *Caperó*, 70 (0,64%); *Ric*, 69 (0,64%); *Amorós*, *Cavaller*, 66 (0,61%)

Antroponímia de Riudoms (Camp de Tarragona) a l'època moderna (1496-1749)

r.; Aguiló, Segarrès, 65 (0,60%) r.; Giol, 64 (0,59%); Tost, 59 (0,54%); Martorell, Oriol, 57 (0,52%); Mateu, 55 (0,51%); Domingo, Melons/Molons, 52 (0,48%) r.; Papió, 51 (0,47%); Simeó, 50 (0,46%); Torres, 48 (0,44%); Rius, 47 (0,43%); Agramunt, Morell, 46 (0,42%) r.; Miret, 45 (0,41%); Guinart, Simó, 44 (0,40%) r.; Gaudí, 43 (0,39%); Roig, 42 (0,38%); Badia, Granada, 41 (0,38%) r.; Barberà, Piquer, 40 (0,37%) r.; Benimelis, Fontgivell, Tristany, 39 (0,36%) r.; Compte, Guinovart, 37 (0,34%) r.; Bonastre, Esteve, Fort, Nebot, Vernet, 36 (0,33%) r.; Sunyer, Vallverdú, 35 (0,32%) r.; Bertran, Joncosa, Tegell, 33 (0,30%) r.; Batlle, Belart, Fargas/Fargues/Forgues, Rossell, 32 (0,29%) r.; Magrinyà, Sabater, Salvat, 30 (0,27%) r.; Capdevila, Felip, Roca, Siurana, 28 (0,25%) r.; Perminon, Vilanova, 27 (0,25%) r.; Bernat, Boada, Castells, Guimet, Xambó, 26 (0,24%) r.; Boter, Fontanet, Pons, Reig, Torroja, 25 (0,23%) r.; Forner, Ribes, 24 (0,22%) r.; Barrera, Espasa, Melcior, 23 (0,21%) r.; Alzina, Oliver, Pontons, Ramon, 22 (0,20%) r.; Garriga, Macià, Movis, Pallarès, Serret, Torrents, 21 (0,19%) r.; Cruset, Franquet, 20 (0,18%) r.

7.5. Els cognoms en períodes d'un quart de segle

De cadascun dels trams en què hem dividit tot el període de l'epígraf, destaquem ara els deu primers noms dels llinatges riudomencs en fragments d'un quart de segle, amb el percentatge respecte al nombre de persones que el duen.

Entre 1561 i 1585, inclusius, comptabilitzem 1.454 cognoms, els quals, processats, permeten establir un primer quadre d'importància numèrica de les nissagues locals: *Ferran*, que el duen 89 (6,12%) persones; *Serra*, 42 (2,88%); *Font*, 41 (2,81%); *Vives*, 40 (2,75%); *Pellicer/Pellisser*, 38 (2,61%); *Salvador*, 36 (2,47%); *Figueres*, 34 (2,33%); *Pallejà*, 30 (2,06%); *Amorós*, 28 (1,92%) i *Carnisser* i *Guasc*, 26 (1,78%) respectivament.

Entre 1586 i 1610 processem 1.551 cognoms, amb l'escandall següent respecte als deu primers nivells: *Ferran*, que el duen 97 (6,25%) persones; *Font*, 53 (3,41%); *Vives*, 49 (3,15%); *Serra*, 47 (3,03%); *Carnisser*, 45 (2,90%); *Aldobert*, 37 (2,38%); *Guasc*, 35 (2,25%); *Aguiló* i *Hortonedà*, 29 (1,86%) respectivament; *Figueres*, 27 (1,74%); *Mas*, *Roger* i *Segarrès*, 25 (1,61%) r.;

En un tercer fragment de tot el període, de 1611 a 1635, la llista dels 1.257 noms comptabilitzats queda fixada amb aquest ordre i percentatges: *Ferran*, 71 (5,64%); *Font*, 63 (5,01%); *Bages*, 36 (2,86%); *Guasc* i *Serra*, 31 (2,46%) respectivament; *Ferrer*, 28 (2,22%); *Mas*, 26 (2,06%); *Borràs* i *Roger*, 25 (1,98%) r.; *Vives*, 24 (1,90%); *Gispert*, 23 (1,82%); *Jutges*, 21 (1,67%) i *Aldobert*, 20 (1,59%).

En el següent període, de 1636 a 1660, els cognoms més destacats d'un còmput de 773 registres perfilen la gràfica següent: *Ferran*, 55 (7,11%); *Font*, 37 (4,78%); *Mas*, 24 (3,10%); *Serra*, 22 (2,84%); *Mestre*, 17 (2,19%); *Hortonedà*, 15 (1,94%); *Ortiga*, 14 (1,81%); *Bages*, *Borràs*, *Guasc* i *Martí*, 13 (1,68%) respectivament; *Domènec*, *Folc*, *Gran*, *Roger*, *Vidal*, 12 (1,55%) r.; *Guinjoan* i *Segarrès*, 11 (1,42%) r.

En un cinquè quadre, que abraça els anys de 1661 a 1685, amb una llista de 944 cognoms, els deu trams més destacats de la sèrie són: *Ferran*, 44 (4,66%); *Bages*, 32 (3,38%); *Font*, 27 (2,86%); *Serra*, 24 (2,54%); *Mestre*, 22 (2,33%); *Colom* i *Vidal*, 17 (1,80%) respectivament; *Domènec*, *Guinjoan*, *Martí* i *Ortiga*, 16 (1,69%) r.; *Caperó*, *Mas*, *Nat* i *Nebot*, 15 (1,58%) r.; *Folc*, *Pellicer/Pellisser* i *Roger*, 14 (1,48%) r.; *Domingo*, 13 (1,37%).

El quadre següent, un fragment cronològic que inclou els anys de 1686 a 1710, el perfil estadístic de les 1.499 entrades onomàstiques dibuixa els següents índexs i percentatges: *Mas*, 51 (3,40%); *Bages/Baiges* i *Ferran*, 50 (3,33%) respectivament; *Font*, 36 (2,40%); *Pujol*, 29 (1,93%); *Gras* i *Mestre*, 28 (1,86%) r.; *Trill*, 26 (1,73%); *Guinjoan*, *Tost* i *Vidal*, 25 (1,66%) r.; *Colom*, 24 (1,60%); *Claveguera* i *Pellicer/Pellisser*, 21 (1,40%) r.; *Martí* i *Serra*, 20 (1,33%) r.

En el penúltim quadre del període, de 1711 a 1736, comptabilitzem 2.061 antropònims, els més abundants són: *Ferran*, 78 (3,78%); *Mestre*, 71 (3,44%); *Bages/Baiges*, 61 (2,95%); *Mas*, 58 (2,81%); *Colom*, 39 (1,89%); *Pujol*, 38 (1,84%); *Claveguera*, 37 (1,79%); *Gras*, 36 (1,74%); *Trill/Trilla*, 35 (1,69%); *Guinjoan*, 32 (1,55%).

El perfil estadístic del darrer període de l'estudi, de 1737 a 1749, ambdós inclusivament, el total de 1.237 entrades té vint-i-una variables i presenta aquests valors estadístics: *Ferran*, 40 (3,23%); *Mestre* i *Trill*, 35 (2,82%) respectivament; *Pujol*, 29 (2,34%); *Bages/Baiges*, 27 (2,18%); *Gispert*, 23 (1,85%); *Mas* i *Serra*, 22 (1,77%) r.; *Cavaller* i *Gavaldà*, 20 (1,61%) r.; *Folc*

Antroponímia de Riudoms (Camp de Tarragona) a l'època moderna (1496-1749)

i Gras, 18 (1,45%) r.; Ferrer i Soler, 17 (1,37%) r.; Agramunt, Cros, Ribes i Vives, 16 (1,29%) r.

7.6. Les variables onomàstiques del període global

La suma de tots els cognoms del període ens permet compondre un repertori de 629 variables onomàstiques, les quals, ordenades alfabèticament conformen el següent llistat:

A. Abad, Adelantado, Agramunt, Agranell, Aguiló, Aixalà, Alberic, Albert, Albinyana, Alcalis, Aldobert, Almacelles, Alomà, Alzina, Altés, Aluja, Alzezar, Amenós, Amigó, Amorós, Amposta, Anglès, Aquino, Aragonès, Arbós, Arli, Arquer, Artedill, Artella, Artés, Aubi, Auger, Aulès.

B. Bacaris, Bacó, Bacona, Badia, Bages/Baiges, Baget, Bagger, Bailat, Balada, Balanyà, Balart, Baldric, Baliar, Barber, Barberà, Bardina, Bargalló, Baró, Barrera, Barreter, Barrot, Bartolí, Bartomeu, Bas, Basset, Bassiera, Batlle, Becart, Beguin, Bel, Belart, Bellisio, Bellpuig, Belltall, Benaiges, Benet, Benimelis, Bennacer/Bennaces/Betnasser/Bennassert, Berenguer, Bernabé, Bernat, Bertomeu, Bertran, Bes, Biana, Blanc, Blasco, Bo, Boada, Boix, Bolet, Bonastre, Bondia, Bonet, Bonifaci, Bordes, Bòria, Born, Borràs, Borrell, Borrull, Bosc, Botell, Boter, Boxa/Boxes, Brach, Brejne, Bru, Bruno, Burgés, Buxell.

C. Cabassa, Cabrer, Cailà, Caixer, Calabruix, Calvet, Camps, Canal, Canalda, Canals, Canamares, Canyelles, Caperó, Caparrós, Capdevila, Carbó, Carbonell, Cardona, Carnisser, Casals, Casanova, Casanoves, Cases, Cassanyes, Castelló, Castells, Castellví, Cavaller, Cerdà, Cererols, Cervera, Chapista, Chexes, Ciutat, Claret, Clariana, Clavé, Claveguera, Clergues, Climent, Cocoll, Coder, Codina, Codines, Codó, Coll, Colmenero, Colom, Coloma, Colomer, Comes, Compte, Conill, Corbella, Cornudella, Coros, Cortada, Corts, Costa, Costes, Cotdicopes, Creus, Cristòfol, Crivinteri, Cros, Cruset, Cugat.

D. Daguer, Dalmau, Dasc, Dast, Dauvell/Dovell, Defrio, Delabuella, Delcastillo, Delgado, Deniu, Domènec, Domingo, Duarte, Dunise, Duran.

E. Eiximenis, Elies, Elisset, Escaró, Escobero/ Escudero/ Escumaro/ Escumero, Escoda, Escoter, Escura, Espasa, Espelt, Espelta, Esperança, Esquer, Estella, Esteve, Estorgues, Estrada/Estrader.

F. Fabra, Fàbregues, Falcó, Fangues/Fargas/Fargues, Feixa/Feixes, Felip, Fernàndez, Ferran, Ferrer, Ferret, Ferriol, Figueres, Figuerola, Fillol, Fivaller, Fleix, Flix, Florejac, Florença, Folc, Font, Fontanet, Fontanilles, Fontboter, Fontcuberta, Fontgivell, Fontserè, Foraster, Forcades, Forner, Foronier, Fort, Fortuny, Fraga, Franc, Francesc, Franquet, Freixa, Friora, Fuster.

G. Gabili, Gabriel, Gació, Gai, Galié, Galindo, Galionado, Gallissà, Gammo, Ganzell, Garbos, Garcés, Garcia, Garrido, Garriga, Gaspart, Gassull, Gastó, Gatei, Gaudí, Gavalrà, Gebellí, Genell, Gener, Gennini, Gibell, Gibert, Gil, Gili, Giol, Giralt, Giravall, Giró, Girona, Gisbert/Gispert, Glaci, Goma, Gomar, Gondolbeu, Gornals, Gort, Gran, Granada, Granyena, Gras, Grasset, Gros, Guàrdies, Guardiola, Guasc, Gudi, Güell, Guia, Guilà, Guilera, Guillem, Guim, Guimerà, Guimet, Guinart, Guinjoan, Guinot, Guinovart, Guinvernà, Guiu, Guiubarro, Guivernau, Guivert.

H. Hebelinch, Homdedéu, Hortado, Hortonedà, Huguet.

I. Isau.

J. Jach, Jansà/Llansà, Jaques, Jardí, Jauli, Jeougouvine, Joanes, Jofre, Joli, Juncosa, Jordi, Jornet, Jutges.

L. Lacant, Laplace, Laret, Llaberia, Llabur, Llaurador, Lliset, Llobot, Llopis, Llorens, Lloret, Lluc, Lluçà, Lluna, Llurba, López.

M. Macaia, Macià, Macies, Macip, Maganya, Magrinyà, Maimó, Malla, Mallafré, Mania, Manyer, Mar, Marc, Marco, Marina, Mariner, Marondo, Marquès, Marquet, Martell, Martí, Martorell, Mas, Masdeu, Masia, Massó, Massot, Mates, Mateu, Maties, Maxardo, Meix, Melcior, Melons/Molons, Mercader, Mestres, Micó, Miño, Minoves, Mio, Miquel, Mir, Miracle, Miralles, Miranda, Miret, Miró, Molins, Mollà, Molló, Molner, Monge, Monjo, Monner, Montparler, Montserrat, Moragues, Morell, Morenes, Moreno, Morera, Mores, Mornales, Mosquer, Moster, Movis, Moxidor, Mundó, Muñoz, Muntaner, Munter.

N. Nadal, Nat, Navarro, Nebot, Nicola/Picola, Nicolau, Noguera, Nogués, Nolla, Novell, Nunci.

O. O'Orsten, Obrer, Oliva, Olivar, Oliver, Olivera, Oller, Omelles, Ordeix, Oriol, Ortiga.

P. Padró, Pagaroles, Pagès, Palau, Pallarès, Pallejà, Palou, Pàmies, Papió, Paris, Pasqual, Pastor, Pau, Pedret, Peitaví, Pellicer/Pellisser, Pentinat, Perera, Peris, Perminon, Pi, Pié, Piferrer, Pilles, Pinós, Pintor, Pinyana, Pinyol, Piquer,

Antroponímia de Riudoms (Camp de Tarragona) a l'època moderna (1496-1749)

Plana, Planella, Planes, Pons, Ponsi, Pontons, Pous, Pradell, Prats, Preses, Prim, Prosa, Puig, Pujades, Pujalt, Pujol.

Q. Querol.

R. Rabascall, Rafart, Rafí, Ramírez, Ramon, Raudino, Ravell, Rebull, Reguart, Regueró, Rei, Reig, Rella, Riba, Riber, Ribera, Ribes, Ric, Ricart, Riera, Riothor, Rius, Riutet, Robert, Roca, Roc, Rodríguez, Roger, Roig, Rojo, Romà, Romarsal, Romeu, Ronco, Roser, Rossell, Rosselló, Rossic, Rovellat, Rovira, Roxo, Rubí.

S. Sabater, Sales, Salla, Salomó, Saloni, Salvador, Salvany, Salvat, Samsó, Sans, Santana, Santgenís, Sastre, Savall, Segarrès, Serejal, Serós, Serra, Serrador, Serravall, Serret, Simeó, Simó, Sirgues, Sitjar, Siurana, Socies, Solanes, Soldevila, Soler, Sotorres, Sugranyes, Sunyer, Sust.

T. Tankl, Tardiu, Tarragó, Tarrés, Tegell, Teixidor, Toda, Todó, Tolrà, Tomàs, Torà, Tordera, Torner, Torra, Torrell, Torrelles, Torrents, Torres, Torroella, Torroja, Tort, Tost, Trill/Trilla/Trilles, Tristany, Tronxo/xit, Tura.

U. Ulloa, Urgell, Urgellès.

V. Valeta, Valls, Vallvé, Vallverdú, Vaquer, Vaserga, Veciana, Veia, Veiol, Velada, Vellet, Vellver, Vendrell, Verdú, Vernet, Verniol, Vernis, Vicent, Vidal, Vilà, Vilademur, Vilagut, Vilaltella, Vilamunt, Vilamur, Vilanova, Vilar, Vinyes, Virgili, Vives, Voltes, Volor.

X. Xambó, Xies, Xifré, Ximenes.

Z. Zamora, Zanagal.

8. RESUM I CONCLUSIONS

El present estudi antroponímic comprèn un llarg període cronològic que va de 1496 a 1749, inclusivament, gairebé tota l'època moderna, en el qual s'analitza: 1) els dos fogatges publicats per Josep Iglésies, un de 1497 —que inclou el cens de Riudoms de 1496— i un altre de 1553; 2) els documents de la notaria parroquial, en un lapse ininterromput de 1571 a 1720, que sumen un total de 1.207 testaments i 3) els llibres de bateig de l'abadia parroquial de Sant Jaume apòstol, d'entre 1561 i 1749, una sèrie també sense llacunes ni mancances, que representa 10.970 partides de baptisme. La llarga i sòlida seqüència documental permet, doncs, elaborar estadístiques sòlides i extreure'n categories. Com a antecedent de nissagues de l'època moderna, hem conegut una llista de noms de 1292.

Llevat dels fogatges publicats per la Fundació Salvador Vives Casajuana de Barcelona, el fons documental bàsic de consulta per l'estudi ha estat el parroquial, conservat a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona, servit en línia telemàtica.

Un primer element d'anàlisi detectat en la seqüència onomàstica del període d'estudi és la permanència i consolidació d'un santoral que no varia o que ho fa en percentatges ínfims. Els fogatges de 1496 i 1553 presenten coincidència en la llista dels sis primers prenom masculins, tot i que amb variabilitat de percentatges; el repertori onomàstic dels testaments, tant si el fragmentem en seqüències de quart de segle com si els sumem globalment (1571-1720), manté una similitud amb el del conjunt del país. Els cinc primers noms masculins per a tot el període són: *Joan, Francesc, Pere, Jaume i Josep* i els femenins, *Caterina, Tecla, Magdalena, Maria i Elisabet*. Es tracta d'una antroponímia similar a la d'altres llocs dels Països Catalans amb els que hem pogut establir comparances. Només en els femenins de Mallorca hem trobat algunes diferències substancials; altrament, a València, Andorra o Catalunya, els noms més imposats són similars.⁷

La comparativa, doncs, dels prenom de Riudoms amb els d'altres pobles i ciutats similars tant en el catàleg com en la seva evolució, ens fa veure la poca o nul·la influència del santoral local en la tria de nom per a les criatures batejades. Pel que fa a l'arxidiòcesi de Tarragona arreu s'imposen els de la seu, com *Tecla, Caterina, Elisabet o Isabel, Maria i Magdalena*. Per als nois, *Joan, Pere, Francesc, Jaume, Antoni i Miquel*...

El panteó local té doncs, poca influència en la tria de nom per als neòfits. L'exemple de Riudoms per a l'època moderna és simptomàtic. *Sebastià, Antoni, Llorenç o Vicent*, patrons o sants d'especial veneració local, no són noms importants quantitativament, com tampoc ho són a Reus, Mont-ral i Riudecanyes. Només a Torredembarra hem trobat una major presència de la patrona, santa Rosalia, que en un període de quaranta anys (1703-1743), és el segon nom més imposat a les xiquetes,

7 Podem comparar aquesta estadística amb les d'altres pobles i comarques i veurem que les primeres freqüències són sempre les mateixes, tot i que amb percentatges distints segons l'àmbit de Països Catalans. Vegeu Cortés 1986; García 1987; Gual Gallofré 1988; Gual Vilà 1988; Llull 1980; Machordom 1985; Mascaró 1983; Palau 1981.

Antroponímia de Riudoms (Camp de Tarragona) a l'època moderna (1496-1749)

un 13%, després de *Maria*, un 34%. *Jaume*, patró de Riudoms, sí que es manté amb índexs elevats durant tot el període, però també succeeix arreu de Catalunya sense que en la majoria dels casos la imposició tingui res a veure amb el patronatge local.

En la promoció dels sants, la influència dels ordes religiosos és fonamental en qualsevol àrea geogràfica. La presència de franciscans, carmelites, dominics o servites, per exemple, és clau en la promoció d'un santoral propi i universal, sovint en connivència amb la monarquia hispana. El prenom *Isidre* es troba vinculat a la pagesia per influència dels franciscans; *Teresa* comença a fer-se present d'ençà de mitjan segle XVII, promoguda per l'orde dels descalços, després que la monja d'Àvila fos canonitzada per l'Església.

El nom de *Josep* no es fa present en el santoral local fins a finals del segle XVI, de manera tímida, inicialment, però amb un important creixement en els segles següents, com a conseqüència de la seva inclusió en el calendari romà, el 1479. *Maria* és el primer antropònim femení de tot el període estudiat, però no s'implanta amb força fins inicis del segle XVII, promogut per l'Església universal a través de tots els ordes religiosos i en especial dels servites, que la veneren sota l'advocació dels Dolors. De la mateixa manera que unes advocacions que es fan present o prenen força en la imposició de noms, d'altres decauen, com *Caterina*, *Tecla* o *Anna*, desplaçades per l'ascensió onomàstica de *Maria*, per exemple, o pel canvi de producció agrícola que Riudoms experimenta, com en el cas d'*Anna*, advocada dels cerealistes, quan l'agricultura local evoluciona cap el conreu majoritari de la vinya.

Determinats noms, com *Jeroni* i *Jerònima*, *Rafel*, *Tomàs*, *Paula* o *Engràcia*, són força escassos i gairebé lligats sempre a unes mateixes famílies de la petita burgesia local que d'aquesta manera es distingeix i diferencia respecte la resta. Tot i la gravetat de les epidèmies patides per la vila en diversos episodis de la història que explica el fet de tenir sants votats com *Sebastià* o *Vicent*, els seus noms són escassament presents en qualsevol dels llistats onomàstics.

També és important valorar la influència patronímica en la toponímia local. Un exemple és el del prenom masculí *Montserrat*, que ja trobem feminitzat en documents de 1571 i que a causa de la seva singularitat, acaba donant nom a unes terres, la partida de la *Montserrada* (1631); un altre

exemple és el patronímic *Fontcuberta*, que dona nom a una font i un bocí de terra i que pot fer creure que es tracti d'una surgència d'aigua amb soplug (1567); passa el mateix amb el *camp dels Clergues* (1371), que ha fet pensar erròniament que pertanyien a dignitats del capítol de Tarragona, quan tot sembla indicar que el nom prové d'un patronímic. De fet, com ja va advertir Ramon Amigó (2000) en els seus estudis de la llengua, la major part dels topònims provenen d'un antropònim.

La deformació de cognoms és una altra realitat. Sovint veiem la transformació o alteració de cognoms com *Forga*, *Forgues*, del regne de França, que l'escrivà acaba convertint en *Farga* o *Fargues* (1596); *Pere Bacona* (1572), *Jaume Bocona* (1599), *Joan Becona* (1662), *Miquel Becono* (1677), que deriva en el sobrenom *Bacona*; *Bruno Conill* (1662), d'Itàlia, que acaba esdevenint sobrenom (Perea 2021), fins al present; *Joan Borràs* (1591), que en feminitzar-se passa a *Borrassa*, un altre nom de casa viu actualment...

La feminització d'antropònims és una realitat comuna a Catalunya durant tota l'època moderna, i que es manté almenys fins a inicis del segle XIX, com detecten els registres parroquials, entre altra documentació administrativa, civil o eclesiàstica. Hem vist el cas de *Montserrat*, però la relació pot ser prolixa i derivar en altres noms i sobrenoms, *Amorosa*, *Giola*, *Papiona*, *Tegella*, *Caparona*, *Ferrana* (1591); *Bollera*, viuda de Jaume Bolet (1595); *Torrella* (1596); *Nadala* (1603) o *Piquera* i *Pellejana* (1603). *Garreta* (1746) és nom, que per la seva singularitat deriva en sobrenom. *Calzada*, sobrenom de casa actual, possiblement sigui derivat del nom d'un teixidor de lli vingut de França, *Antoni Calsodia* (1623).

En l'estudi de nissagues és important tenir en compte l'entroncament de les famílies locals amb la immigració, que majorment ve motivada per raons laborals o de relacions socials i comercials a la comarca, però també per causes bèl·liques i d'establiment de lleves en una vila. Aquesta és la raó per la qual a Riudoms trobem noms i prenomes que no són propis de la vila. Entre els segles XVI-XVIII, Riudoms rep la immigració de 217 persones, possiblement amb la seva família, atès que s'hi estableixen per raons laborals, però d'altres, sobretot els militars, que poden acabar casant-se amb pubilles del lloc (Perea 2021). No cal sinó recordar que les lleves de soldats a l'època moderna són allotjades en cases del poble ocupat, rarament ho fan en quarters i, tractant-se de joves, no és estrany

que contactin amb les pubilles de la llar on mengen i dormen. De tot plegat se'n deriven matrimonis i naixement de criatures que ampliaren el catàleg de cognoms de la vila.

L'evolució dels llinatges de Riudoms es pot veure en el següent quadre d'incorporació de nous cognoms en les nissagues de la vila (Perea 2006):

XV	XVI	XVII	XVIII
88	122	170	101

Com en el cas dels prenom, també les nissagues mantenen una continuïtat durant gairebé tot el període (1561-1749), com hem vist en el desglossament per grups de vint-i-cinc anys: *Ferran*, 524 (4,86%) de les nissagues; *Font*, 287 (2,66%); *Bages/Baiges*, 254 (2,35%); *Mas*, 246 (2,28%) o *Serra*, 238 (2,20%).

La recepció d'estrangers, sobretot, i l'aportació de nous llinatges ens porten ara a considerar la transformació que pateixen alguns antropònims, segurament a causa de la dificultat d'enteniment de l'oient i a la transcripció que se'n fa en els registres parroquials. En el cas de gent estrangera, no és estrany que l'escrivà anoti, en comptes del seu cognom, el del lloc de naixement. L'any 1572, per exemple, trobem un *Pedro de Iñaraza*, caseriu de Luzarra (Deusto, Bilbao).

La formalització d'un registre, sigui notarial o sacramental, a la llarga, pot comportar canvis en el nom, ja que, en passar-lo de l'oralitat a la grafia, l'escrivà influeix traduint-lo o adaptant la fonètica. Es comprova en la inscripció de noms i cognoms estrangers i, en determinades èpoques del segle XVIII, en la traducció de noms catalans al castellà.

Alhora convé també ressaltar la poca variabilitat dels prenom de la societat de l'època, amb percentatges elevats de persones que duen el mateix santoral i que hauria de fer gairebé impossible la identificació dels individus que el duen. Diem gairebé, perquè en la majoria dels casos el prenom no és important per a la identificació individual, sinó el sobrenom personal o el de la casa que pugui tenir.

9. Bibliografia

- Albaigès, Josep Maria. 2000. *Diccionari de noms de persona i llur significat*. Barcelona: Edicions 62.
- Albaigès, Josep Maria. 2005. *El Gran llibre dels cognoms catalans*. Barcelona: Edicions 62.
- Amigó Anglès, Ramon. 2000. *Llenguatge endins. Un recorregut històric pels noms de lloc*. Reus: Edicions del Centre de Lectura.
- Amigó Anglès, Ramon. 2005. Ens han adulterat els noms personals. Dins *Espigoladures onomàstiques*. 2005. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 156-158.
- Amigó, Ramon; Roigé, Dolors; Terrado, Xavier; Turull, Albert. 1994. *Introducció a l'onomàstica*, Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs.
- Borràs, V.; Castillo, A.; Perea, E. 1993. *Riudoms a l'any 1795, segons els llibres dels Miquelets*. Centre d'Estudis Riudomencs "Arnau de Palomar".
- Comas Lou, Núria. 1997. Els noms propis a Tarragona a finals dels segles XVIII i XIX, BISO, LXVIII, p. 40-49.
- Cortés, Josep. 1986. L'antroponímia medieval i moderna de Sueca (1399-1680), BISO, XXV, p. 53-62.
- García Martínez, V.; Pons Alós, V. 1987. L'antroponímia a través dels registres parroquials: noms de bateig a Aiora, Xàtiva i Carcaixent (segles XVI-XVIII), BISO, XXVIII, p. 46-78.
- Grau Verdú, Antoni. 1998. Antroponímia a Vallmoll durant el segle XVIII, BISO, LXXIII, 39-45.
- Gual Gallofré, Josep. 1988. Prenoms a la Torredembarra: Sinibald, BISO, XXXIV, p. 32-35.
- Gual Vilà, Valentí. 1988. Evolució dels prenomes a la Conca de Barberà (s. XVI-XVIII), BISO, XXXIV, p. 44-46.
- Iglésies, Josep. 1991. *El fogatge de 1497. Estudi i transcripció*. Barcelona: Fundació Salvador Vives Casajuana, v. II, p. 260-261.
- Iglésies, Josep. 1979. *El fogatge de 1553. Estudi i transcripció*. Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana, v. II, p. 226-228.
- Jové Hortonedá, Ferran. 1995. Apunts d'antroponímia masculina de Mont-roig del Camp, segons un cadastre de l'any 1755, BISO, LXII, p. 40-43.
- Kremer, Dieter. 1989. El projecte d'un diccionari històric de noms de família romànics (PATROM), BISO 37, p. 59-60.

- Antroponímia de Riudoms (Camp de Tarragona) a l'època moderna (1496-1749)*
- Kremer, Dieter (ed.) 1997. *Dictionnaire historique de l'anthroponymie romane (PatRom)*. Présentation d'un projet. Tübingen: Niemeyer.
- Llull Martí, Antoni. 1980. Noms de bateig més representatius a Mallorca, BISO, II, p. 10-14.
- Machordom Pi, Núria. 1985. Els antropònims a Barcelona durant el segle XVII, BISO, XXII, p. 65-72.
- Mascaró Pons, Jaume. 1983. Noms de bateig i llur transmissió a Ciutadella de Menorca, BISO, X, p. 66-76.
- Moll, Francesc de B. 1987. *Els llinatges catalans (Catalunya, País Valencià, Illes Balears)*. Assaig de divulgació lingüística. Mallorca: Editorial Moll.
- Moran Ocerinjauregui, Josep. 2009. *Característiques del nom propi. Estudi d'interpretació lingüística*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- Morelló Baget, Jordi. 2023: *La població de Riudoms a les darreries del segle XIII. Estudi antroponímic a partir d'un document notarial inèdit*. Riudoms: Ajuntament de Riudoms / L'Om-FemSafareig.
- Moreu-Rey, Enric. 1981. *Renoms, motius, malnoms i noms de casa*. Barcelona: Editorial Millà.
- [Moreu-Rey, Enric]. 1983. Antroponímia de 1553, BISO, XV, p. 24-31.
- [Moreu-Rey, Enric]. 1985. Antropònims de la Canonja i Masricart (1780, 1776, 1828), BISO, XXI, p. 39-40.
- [Moreu-Rey, Enric]. 1988. Antroponímia en 1496 a les comarques tarragonines, BISO, XXXI, p. 53-60.
- Palau Martí, Montserrat. 1981. Antropònims andorrans dels segles XVI i XVII, BISO, IV, p. 31-34.
- Perea Simón, Eugeni. 1994. *La geografia i la història de Mont-ral a través de la seva onomàstica*. Barcelona: Societat d'Onomàstica / Institut Cartogràfic de Catalunya, p. 91-98.
- Perea Simón, Eugeni. 1994-1995. Vida i mort a Riudoms (1668-1677), *Paratge, Quadern d'estudis de genealogia, heràldica, sigil·lografia i vexil·lologia*, 5-6. Barcelona, p. 31-38.
- Perea Simón, Eugeni. 2006. *Onomàstica de Riudoms*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 35-38.
- Perea Simón, Eugeni. 2021: La immigració europea a Riudoms (Camp de Tarragona) entre els segles XVI-XVIII i el seu reflex antroponímic, *Onomàstica. Anuari de la Societat d'Onomàstica*, 7, p. 191-226.

Roigé Figueres, Dolors. 1989. Sobre l'evolució dels noms de persona, *Els Marges*, 39, p. 19-32.

Roigé Figueres, Dolors. 1989. *Els noms de lloc i de persona de Riudecanyes*. Reus: Centre d'Estudis de la comarca de Reus.

Solé Cot, Sebastià. 1983. Aportació a la història de les grafies dels cognoms i topònims de Catalunya, *BISO*, XII, p. 21-30.